

2013 -02- 0 1

Warszawa,

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

RPO-723613-III/I3/AJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00

Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Zespół Prawa Pracy
i Zabezpieczenia Społecznego

Szanowny Panie

W odpowiedzi na wniosek w sprawie podjęcia przez Rzecznika Praw Obywatelskich dalszych działań w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 grudnia 2012 r., dotyczącego waloryzacji kwotowej świadczeń emerytalno-rentowych w 2012 roku (sygn., akt K 9/12), działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich uprzejmie wyjaśniam, co następuje.

Trybunał Konstytucyjny, po rozpoznaniu połączonych wniosków Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Rzecznika Praw Obywatelskich w powołanym wyroku orzekł, że waloryzacja kwotowa świadczeń zabezpieczenia społecznego w 2012 r. jest zgodna z konstytucją.

Wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich dotyczył przepisów ustawy z dnia 13 stycznia 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 118), które w miejsce waloryzacji procentowej świadczeń emerytalno-rentowych wprowadziły w 2012 roku waloryzację kwotową.

W uzasadnieniu skierowanego do Trybunału Konstytucyjnego wniosku Rzecznik wskazał, że kwotowa metoda podwyższania nominalnej wartości świadczeń jest niezgodna z art. 67 ust. 1 konstytucji ze względu na naruszenie istoty prawa do waloryzacji, ponieważ przyjęta formuła waloryzacji skutkuje obniżeniem realnej wartości świadczeń przewyższających kwotę ok. 1480 zł. W ocenie Rzecznika wprowadzony mechanizm waloryzacji kwotowej preferuje osoby pobierające minimalne i niskie świadczenia, przez co pozostaje w sprzeczności z wynikającą z zasady sprawiedliwości społecznej koniecznością przestrzegania związku między wkładem ubezpieczonego w tworzenie funduszu ubezpieczeń społecznych, a wysokością należnego z tego tytułu świadczenia i preferowania

osób o dłuższym stażu ubezpieczeniowym i opłacających wyższe składki. Mechanizm waloryzacji kwotowej dzieli świadczeniobiorców, należących do jednej kategorii podmiotów charakteryzujących się wspólną cechą, na dwie grupy. W pierwszej znajdują się osoby otrzymujące relatywnie niskie świadczenia, którym waloryzacja kwotowa nie tylko zapewnia stabilizację ochrony wartości realnej świadczenia, ale nawet wzrost jego wartości realnej. W drugiej grupie znajdują się osoby otrzymujące wyższe świadczenia, którym waloryzacja kwotowa nie zapewnia przystosowania wartości świadczenia do spadku siły nabywczej pieniądza. Tylko w odniesieniu do tej pierwszej grupy świadczeniobiorców możemy mówić o zachowaniu prawa do waloryzacji. Zdaniem Rzecznika, zakwestionowane przepisy wskazują nie tylko na naruszenie istoty konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, a także konstytucyjnych zasad równości i sprawiedliwości społecznej w odniesieniu do świadczeń emerytalno-rentowych wypłacanych z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego, określonych przepisami ustawy emerytalnej, ale także emerytur i rent wypłacanych z ubezpieczenia społecznego rolników oraz zaopatrzenia emerytalnego żołnierzy zawodowych i funkcjonariuszy służb mundurowych. Również zastosowanie kwotowej metody waloryzacji rent inwalidów wojennych, która prowadzi w zasadzie do obniżenia ich wymiaru realnego, pozostaje w sprzeczności z powinnością szczególnej opieki, jaką zgodnie z art. 19 Konstytucji państwo powinno otaczać weteranów walk o niepodległość.

Z ustnego uzasadnienia wyroku w sprawie K 9/12 wynika, że Trybunał Konstytucyjny nie podzielił stanowiska Rzecznika i uznał, że waloryzacja kwotowa została wprowadzona ze względu na konieczność realizacji konstytucyjnych zasad: zachowania równowagi finansów publicznych oraz solidaryzmu społecznego. W ocenie Trybunału waloryzacja kwotowa jest elementem szerszego programu równoważenia finansów publicznych, który ma zahamować wzrost wysokości długu publicznego oraz utrzymanie tendencji spadkowej wielkości deficytu budżetowego. W ocenie Trybunału ustawodawca przyjął najmniej uciążliwy dla świadczeniobiorców pobierających emerytury i renty w wysokości powyżej 1480 zł model waloryzacji. Skala utraty wartości świadczenia wobec zachodzących procesów inflacyjnych zwiększa swą dolegliwość wraz ze wzrostem wysokości świadczeń. Dolegliwość ta jest tymczasowa - w 2013 r. nastąpi powrót do zasad ogólnych waloryzacji i postępującego w kolejnych latach proporcjonalnego do wielkości świadczenia wzrostu jego wysokości. Istotnym skutkiem kwestionowanej ustawy będzie lekkie spowolnienie procesu ekonomicznego rozwarstwiania się społeczeństwa. Skutek ten Trybunał ocenił pozytywnie z perspektywy wartości jaką jest dobro wspólne. Odnosząc się do zarzutu naruszenia zasady równości wobec prawa przez kwestionowane przepisy, Trybunał stwierdził, że odmienne potraktowanie uprawnionych do świadczeń zabezpieczenia społecznego w następstwie waloryzacji kwotowej było usprawiedliwione. Trybunał przypomniał ponadto swoje wcześniejsze orzecznictwo, z którego wynika, że waloryzowanie

świadczeń emerytalno-rentowych stanowi jeden z elementów konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego, wyrażonego w art. 67 ust. 1 konstytucji, co oznacza konieczność istnienia mechanizmu utrzymywania świadczeń emerytalno-rentowych na odpowiednim poziomie ich wartości realnej. Określenie zakresu i formy zabezpieczenia społecznego, konstytucja powierza ustawodawcy (art. 67 ust. 1 zdanie 2 konstytucji) i dlatego też ma on znaczną swobodę w kształtowaniu mechanizmu waloryzacji. Do ustawodawcy należy zatem wybór rozwiązań, które uważa za optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz wymogów ekonomicznego rozwoju kraju. Określając zakres prawa do zabezpieczenia społecznego ustawa nie może naruszyć istoty danego prawa, która określa jego tożsamość. Ze względu na to, że ustawodawca ma znaczną swobodę w kształtowaniu mechanizmu waloryzacyjnego, Trybunał nie jest kompetentny by ocenić, czy ustawodawca przyjął najbardziej trafne rozwiązania prawne w przedmiocie waloryzacji świadczeń zabezpieczenia społecznego. Ocena ta należy do wyborców, przed którymi parlament ponosi odpowiedzialność polityczną.

Trybunał Konstytucyjny rozpoznawał sprawę K 9/12 w pełnym składzie, a zdanie odrębne zgłosiło 5 sędziów.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 grudnia 2012 r. w sprawie K 9/12 został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 31 grudnia 2012 r. pod pozycją 1555. Zgodnie z art. 190 ust 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Oznacza to po stronie Rzecznika Praw Obywatelskich brak możliwości podejmowania jakichkolwiek działań, zmierzających do zakwestionowania tego wyroku. Dotyczy to również braku możliwości wystąpienia w tej sprawie do jakiegokolwiek instytucji europejskiej.

Uprzejmie wyjaśniam, że Rzecznik Praw Obywatelskich nie jest uprawniony do kierowania skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpoznaje skargi osób zarzucających naruszenie praw zawartych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i w protokołach dodatkowych. Rzecznik Praw Obywatelskich nie pośredniczy w składaniu skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, ani tym bardziej nie wypowiada się co do celowości ich wnoszenia. Podstawowe informacje dotyczące składania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (warunki dopuszczalności, formularze skargi) znajdują się na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości <http://ms.gov.pl/> w zakładce Prawa Człowieka lub na stronie www.echr.coe.int.

Z poważaniem
mgr Aldona Ignatowska

Główny specjalista